

SEVERI

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

10 septembrie 2009*

În cauza C-446/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Tribunale civile di Modena (Italia), prin decizia din 26 septembrie 2007, primită de Curte la 1 octombrie 2007, în procedura

Alberto Severi, în nume propriu, precum și în calitate de reprezentant legal al Cavazzuti e figli SpA, devenită Grandi Salumifici Italiani SpA,

împotriva

Regione Emilia-Romagna,

cu participarea:

Associazione fra Produttori per la Tutela del «Salame Felino»,

* Limba de procedură: italiana.

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, domnul T. von Danwitz, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii G. Arestis și J. Malenovský (raportor), judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: domnul N. Nanchev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 decembrie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Grandi Salumifici Italiani SpA, de G. Forte și C. Marinuzzi, avocați;

— pentru Regione Emilia-Romagna, de G. Puliatti, avocat;

— pentru Associazione fra Produttori per la Tutela del „Salame Felino”, de S. Magelli și A. Ballestrazzi, avocați;

- pentru guvernul elen, de domnii I. Chalkia și V. Kondolaimos, precum și de doamna M. Tassopoulou, în calitate de agenți;

- pentru guvernul italian, de domnul R. Adam, în calitate de agent, asistat de domnul S. Fiorentino, avvocato dello Stato;

- pentru Comisia Comunităților Europene, de doamna C. Cattabriga și de domnul B. Doherty, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 mai 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 2 din Directiva 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 martie 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora (JO L 109, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 6, p. 9), a articolului 3 alineatul (1) și a articolului 13 alineatul (3) din Regulamentul (CEE) nr. 2081/92 al Consiliului din 14 iulie 1992 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare (JO L 208, p. 1), precum și a articolului 15 alineatul (2) din Prima Directivă a Consiliului din 21 decembrie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (JO 1989, L 40, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 92).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Severi, în nume propriu și în numele Grandi Salumifici Italiani SpA (denumită în continuare „GSI”), fostă Cavazzuti e figli SpA, pe de o parte, și Regione Emilia-Romagna, pe de altă parte, privind etichetarea cârnaților și a salamurilor comercializate de GSI sub denumirea „Salame tipo Felino”.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

Directiva 2000/13

- 3 Considerentul (4) al Directivei 2000/13 prevede:

„Obiectul prezentei directive trebuie să fie adoptarea normelor comunitare, cu caracter general și orizontal, aplicabile tuturor produselor alimentare introduse pe piață.”

- 4 Potrivit considerentului (6) al Directivei 2000/13:

„Orice reglementare cu privire la etichetarea produselor alimentare trebuie să se întemeieze, înainte de orice, pe imperativul informării și protecției consumatorului.”

5 Considerentul (8) al acestei directive prevede:

„O etichetare detaliată privind natura exactă și caracteristicile produselor, care permite consumatorului să aleagă în cunoștință de cauză, este cea mai adecvată în măsura în care aceasta creează cele mai puține obstacole în calea libertății schimburilor.”

6 Articolul 1 din Directiva 2000/13 prevede:

„(1) Prezenta directivă privește etichetarea produselor alimentare destinate a fi livrate ca atare consumatorului final, precum și anumite aspecte referitoare la prezentarea lor și la publicitatea făcută în jurul lor.

[...]

(3) În sensul prezentei directive:

(a) «etichetare» înseamnă mențiunile, indicațiile, mărcile de fabrică sau de comerț, imaginile sau semnele care se referă la un produs alimentar și care figurează pe orice ambalaj, document, anunț, etichetă, inel sau manșetă care însoțesc sau se referă la acest produs alimentar;

[...]"

7 Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2000/13 prevede următoarele:

„(1) Etichetarea și normele în conformitate cu care se realizează nu trebuie:

(a) să fie de natură a induce cumpărătorul în eroare, în special:

- (i) asupra caracteristicilor produsului alimentar și în special asupra naturii, identității, calităților, compoziției, cantității, durabilității, originii sau provenienței, modului de fabricare sau de obținere;

[...]

(3) Interdicțiile sau restricțiile prevăzute la alineatele (1) și (2) se aplică, de asemenea:

- (a) prezentării produselor alimentare, în special formei sau aspectului dat acestora sau ambalajului lor, materialului de ambalaj utilizat, modului în care ele sunt prezentate, precum și mediului în care ele sunt expuse;

(b) publicității.”

- 8 Articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată stabilește o listă exhaustivă a mențiunilor care trebuie să figureze în mod obligatoriu pe eticheta produselor alimentare. Punctul 7 al acestei dispoziții prevede aplicarea denumirii sau a firmei și a adresei fabricantului sau a celui care ambalează produsul sau a unui vânzător stabilit în interiorul Comunității, în timp ce punctul 8 prevede indicarea locului de origine sau de proveniență în cazurile în care omiterea acestei mențiuni ar putea induce consumatorul în eroare cu privire la originea sau la proveniența reală a produsului alimentar.
- 9 Articolul 5 din Directiva 2000/13 prevede:

„(1) Denumirea de comercializare a unui produs alimentar este denumirea prevăzută pentru acest produs în dispozițiile comunitare care i se aplică.

- (a) În absența dispozițiilor comunitare, denumirea de vânzare este denumirea prevăzută de actele cu putere de lege sau actele administrative aplicabile în statul membru în care are loc vânzarea către consumatorul final sau către colectivități.

În lipsă, denumirea de comercializare este constituită din denumirea consacrată de utilizările în statul membru în care are loc vânzarea către consumatorul final sau colectivități ori dintr-o descriere a produsului alimentar și, dacă este necesar, a utilizării sale, care să fie suficient de precisă pentru a permite cumpărătorului să-i cunoască natura reală și să-l distingă de produsele cu care acesta ar putea fi confundat.

[...]"

Regulamentul nr. 2081/92

- 10 Deși instanța de trimitere face referire, în decizia de trimitere, la Regulamentul (CE) nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare (JO L 93, p. 12, Ediție specială, 03/vol. 71, p. 114), care a abrogat Regulamentul nr. 2081/92, din situația de fapt din acțiunea principală rezultă că Regulamentul nr. 510/2006 nu este aplicabil în prezenta cauză. În schimb, având în vedere data la care a fost sancționată Cavazzuti e figli SpA de către poliția italiană, trebuie să se aplice Regulamentul nr. 2081/92, astfel cum a fost modificat de Regulamentul (CE) nr. 2796/2000 al Comisiei din 20 decembrie 2000 (JO L 324, p. 26, denumit în continuare „Regulamentul nr. 2081/92 modificat”).
- 11 Regulamentul nr. 2081/92 modificat stabilește norme privind protecția denumirilor de origine (DOP) și a indicațiilor geografice (IGP) ale produselor agricole și ale produselor alimentare. Această protecție, acordată atunci când există o legătură între caracteristicile produsului agricol sau alimentar și originea lui geografică, se obține conform unei proceduri comunitare de înregistrare.
- 12 Al patrulea considerent al Regulamentului nr. 2081/92 modificat prevede că, „având în vedere diversitatea produselor comercializate și multitudinea informațiilor oferite în domeniu, consumatorii trebuie să dispună de informații clare și succinte privind originea produselor pentru a putea să facă cea mai bună alegere”. [traducere neoficială]

13 Al cincilea considerent al Regulamentului nr. 2081/92 modificat are următorul cuprins:

„întrucât etichetarea produselor agricole și alimentare se face în conformitate cu normele generale instituite în Comunitate și în special cu Directiva [2000/13]; întrucât, dată fiind specificitatea lor, ar trebui să se adopte măsuri suplimentare speciale pentru produsele agricole și alimentare dintr-o anumită zonă geografică”. [traducere neoficială]

14 Potrivit celui de al șaptelea considerent al Regulamentului nr. 2081/92 modificat, „un cadru de norme comunitare privind protecția va permite indicațiilor geografice și denumirilor de origine să se dezvolte, deoarece, prin intermediul unei abordări mai uniforme, acest cadru va asigura o concurență loială între producătorii produselor care poartă aceste indicații și va spori credibilitatea produselor în ochii consumatorilor”. [traducere neoficială]

15 În temeiul articolului 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, acest regulament se aplică fără a aduce atingere altor prevederi comunitare specifice.

16 Articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat prevede:

„Denumirile devenite generice nu pot fi înregistrate.

În sensul prezentului regulament, prin «denumire devenită generică» se înțelege denumirea unui produs agricol sau alimentar care, chiar dacă se raportează la locul sau

- 17 Articolul 5 din Regulamentul nr. 2081/92 modificat descrie procedura pe care un stat membru trebuie să o urmeze după depunerea unei cereri de înregistrare. Alineatul (5) al acestui articol prevede:

„Statul membru verifică dacă cererea este justificată și o va înainta Comisiei [...], în cazul în care consideră că aceasta întrunește condițiile prevăzute în prezentul regulament.

Statul membru în cauză poate să acorde numai temporar protecție la nivel național, în sensul prezentului regulament, denumirii transmise în maniera specificată și, dacă este cazul, o perioadă de adaptare, începând de la data transmiterii; [...].

Protecția temporară la nivel național încetează la data la care se ia o decizie privind înregistrarea, în conformitate cu prezentul regulament. [...]

[...]” [traducere neoficială]

- 18 Articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat prevede că „[d]enumirile protejate nu pot deveni generice”. [traducere neoficială]

Reglementarea națională

- 19 Conform articolului 2 din Decretul legislativ nr. 109 din 27 ianuarie 1992, care a transpus dispozițiile articolului 2 alineatul (1) litera (a) punctul (i) din Directiva 79/112/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1978 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora (JO 1979, L 33, p. 1), dispoziții prevăzute în prezent de articolul 2 alineatul (1) litera (a) punctul (i) din Directiva 2000/13, care a abrogat și a înlocuit Directiva 79/112 (denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 109”):

„1. Etichetarea și normele în conformitate cu care se realizează sunt menite să asigure informarea corectă și transparentă a consumatorilor. Acestea trebuie realizate astfel încât:

- a) să nu inducă în eroare cumpărătorul asupra caracteristicilor produsului alimentar și în special asupra naturii, a identității, a calităților, a compoziției, a cantității, a durabilității, a originii sau a provenienței, a modului de fabricare sau de obținere a produsului alimentar respectiv;

[...]”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 20 GSI, al cărei sediu social se găsește la Modena, produce și comercializează cârnați și salamuri.

- 21 La 12 decembrie 2002, poliția locală din Milano i-a comunicat domnului Severi, în nume propriu și în calitate sa de reprezentant legal al societății respective, învinuirea privind încălcarea articolului 2 din Decretul legislativ nr. 109/92 privind etichetarea, prezentarea și publicitatea produselor alimentare, adusă acestei societăți, care comercializase un salam produs la Modena, pe eticheta căruia figura mențiunea „Salame tipo Felino”.
- 22 În procesul-verbal de constatare a încălcării se menționează, pe de o parte, că pe eticheta în cauză în acțiunea principală, termenul „tipo” (tip) este scris cu caractere grafice prea mici pentru a fi suficient de vizibile și, pe de altă parte, că celelalte indicații menționate pe etichetă se referă numai la ingrediente, la denumirea și la sediul întreprinderii producătoare, fiind exclusă orice informație cu privire la locul de fabricație sau la faptul că acesta coincide cu sediul întreprinderii producătoare. Procesul-verbal reține că, în lumina acestor elemente, etichetarea produsului ar putea induce consumatorul în eroare asupra originii și a provenienței salamului, întrucât nu permite o identificare clară și corectă a provenienței produsului, prin care se înțelege locul în care carnea a fost prelucrată și ambalată. Denumirea „Salame tipo Felino” face referire astfel la o metodă de producție tradițională și la un loc de producție – teritoriul comunei Felino, situată în Emilia-Romagna, în provincia Parma –, ceea ce nu corespunde situației de fapt din cauza principală, în litigiul respectiv fiind vorba despre un produs alimentar fabricat la Modena, situată tot în Emilia-Romagna, dar în provincia Modena.
- 23 Pe baza constatărilor din procesul-verbal al poliției municipale din Milano, la 16 mai 2006, Regione Emilia-Romagna i-a aplicat domnului Severi o sancțiune administrativă în cuantum de 3 108,33 euro pentru încălcarea articolului 2 din Decretul legislativ nr. 109/92.
- 24 În decizia sa, care confirmă interpretarea dată de poliția municipală, Regione Emilia-Romagna a considerat că denumirea „Salame Felino” desemnează un produs autentic și tipic, caracteristic pentru teritoriul comunei Felino. Întrucât caracteristicile atribuite Salame Felino nu pot fi recunoscute tuturor mezelurilor obținute după o rețetă asemănătoare, dar care provin din alte zone sau sunt obținute prin metode de producție „industriale”, nu este suficientă adăugarea mențiunii „tipo” (tip) pentru excluderea

oricărui risc de confuzie în percepția consumatorului. Prin urmare, etichetarea în discuție în acțiunea principală ar putea induce consumatorul în eroare asupra locului de producție a produsului în litigiu, nepermițând astfel acestui consumator să își facă cumpărăturile în deplină cunoștință de cauză.

- 25 Domnul Severi a atacat sancțiunea din 16 mai 2006 la Tribunale civile di Modena (Tribunalul civil din Modena). În susținerea acțiunii formulate, a arătat că articolul 2 din Directiva 2000/13, transpus de articolul 2 din Decretul legislativ nr. 109/92, care vizează stabilirea normelor de etichetare a produselor alimentare astfel încât să nu inducă în eroare consumatorul asupra originii și a provenienței produsului, trebuie interpretat coroborat cu alte dispoziții comunitare, și în special cu Regulamentul nr. 2081/92 modificat. Astfel, întrucât Directiva 2000/13 nu conține nicio definiție a noțiunilor de origine și de proveniență, definiția acestor noțiuni figurează în Regulamentul nr. 2081/92 modificat.
- 26 Regione Emilia-Romagna a respins aceste argumente prin invocarea caracterului autonom al articolului 2 din Directiva 2000/13, care, pentru a fi interpretat, nu necesită nicio referire la Regulamentul nr. 2081/92 modificat și se aplică oricărei neconcordanțe între locul indicat pe etichetă și locul efectiv de producție, indiferent dacă denumirea de origine examinată beneficiază sau nu beneficiază de protecție.
- 27 Argumentarea furnizată de Regione Emilia-Romagna, întemeiată pe autonomia articolului 2 din Directiva 2000/13, nu a fost considerată convingătoare de Tribunale civile di Modena. Admițând teza susținută de reclamanta din acțiunea principală, Tribunale a considerat astfel că noțiunea de origine și de proveniență nu poate fi limitată la locul unde este situată unitatea de producție, ci trebuie întemeiată pe așteptările asociate de consumator toponimului cu privire la tipul de produs și la caracteristicile sale calitative. Pentru a stabili dacă etichetarea produsului în cauză în acțiunea principală ar putea fi considerată înșelătoare, instanța de trimitere a considerat, așadar, că este necesar ca denumirea „Salame Felino” să fie definită din punct de vedere juridic. Instanța a considerat de asemenea că este necesar să se verifice dacă această denumire face trimitere la o rețetă sau la un tip de produs și este, prin urmare, o denumire generică, sau dacă face trimitere la calități, la caracteristici, la o

reputație datorate exclusiv sau în mod esențial mediului geografic de origine și, în consecință, constituie o veritabilă denumire de origine în sensul Regulamentului nr. 2081/92 modificat.

28 În plus, având în vedere existența unei mărci colective ce are ca obiect mențiunea „Salame Felino”, instanța de trimitere a considerat necesar să definească raporturile reciproce dintre această marcă și denumirea utilizată cu bună-credință de mai mult de zece ani de operatorii instalați în afara teritoriului comunei Felino.

29 Având în vedere considerațiile precedente, Tribunale civile di Modena a suspendat judecarea cauzei și a dispus trimiterea la Curte a următoarelor întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 [devenite articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (2) din Regulamentul nr. 510/2006], coroborate cu articolul 2 din Decretul legislativ nr. 109/92 (articolul 2 din Directiva 2000/13), trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care include referințe geografice și pentru care, la nivel național, a fost «respinsă» sau, în orice caz, blocată transmiterea la Comisia Comunităților Europene a unei cereri de înregistrare ca DOP sau IGP în sensul regulamentelor menționate anterior trebuie considerată generică cel puțin pe parcursul întregii perioade în care produce efecte această «respingere» sau «blocare»?

2) Articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 [devenite articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (2) din Regulamentul nr. 510/2006], coroborate cu articolul 2 din Decretul legislativ nr. 109/92 (articolul 2 din Directiva 2000/13), trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care evocă un anumit loc, neînregistrată ca DOP sau IGP în sensul regulamentelor menționate anterior, poate fi utilizată în mod legal în cadrul pieței europene de către producătorii care au folosit această denumire cu bună-credință și în mod constant o lungă perioadă anterior intrării în vigoare a Regulamentului nr. 2081/92 [devenit Regulamentul nr. 510/2006] și ulterior intrării în vigoare a acestuia?

- 3) Articolul 15 alineatul (2) din Directiva 89/104 [...] trebuie interpretat în sensul că titularul unei mărci colective pentru un produs alimentar care include o referință geografică nu este îndreptățit să împiedice producătorii unui produs cu aceleași caracteristici să desemneze acest produs cu o denumire similară celei incluse în marca colectivă, în condițiile în care respectivii producători au utilizat această denumire cu bună-credință și în mod constant o perioadă mult anterioară datei înregistrării mărcii colective amintite?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 30 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă o denumire geografică pentru care, la nivel național, a fost respinsă sau blocată o cerere de înregistrare ca DOP sau IGP trebuie considerată a fi generică cel puțin pe parcursul întregii perioade în care produce efecte această respingere sau blocare.
- 31 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că această primă întrebare, a cărei admisibilitate este contestată atât de guvernul italian, cât și de Comisie, are la origine argumentarea invocată de GSI în cadrul acțiunii formulate împotriva sancțiunii care i-a fost aplicată pentru nerespectarea articolului 2 din Decretul legislativ nr. 109/92.
- 32 În susținerea acțiunii sale având ca obiect stabilirea faptului că etichetarea salamurilor pe care le comercializează sub denumirea „Salame tipo Felino” nu este înșelătoare în sensul articolului 2 din Decretul legislativ nr. 109/9, GSI a invocat o argumentare structurată în două părți.

- 33 În primul rând, GSI a susținut că etichetarea în cauză în acțiunea principală nu poate fi considerată înșelătoare, întrucât denumirea „Salame tipo Felino” trebuie considerată denumire generică în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 2081/92 modificat. În continuare, GSI a susținut că denumirea „Salame tipo Felino” trebuie considerată generică în măsura în care, pe de altă parte, a fost formulată o cerere de înregistrare a denumirii „Salame Felino” ca IGP de către două asociații de producători locali și în care, la data aplicării sancțiunii în cauză în acțiunea principală, încă nu se statuase cu privire la această cerere.
- 34 Instanța de trimitere a considerat primul element al argumentării prezentate de GSI drept dovedit și, în consecință, nu a înaintat Curții decât al doilea element al argumentării, care face obiectul primei întrebări.
- 35 Cu toate acestea, atât guvernul italian, cât și Comisia contestă premisa potrivit căreia caracterul generic al denumirii „Salame tipo Felino”, în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, ar fi relevant pentru aprecierea caracterului înșelător al etichetării în sensul articolului 2 din Directiva 2000/13. Acestea arată că întrebarea formulată, referitoare la valoarea juridică a denumirii înșeși, este inadmisibilă în lipsa unei legături cu acțiunea principală, care privește caracterul înșelător al etichetării produselor denumite astfel.
- 36 Înainte de a aborda pe fond întrebarea formulată, trebuie, așadar, să ne pronunțăm cu privire la admisibilitatea acesteia.

Cu privire la admisibilitatea întrebării

- 37 Potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 234 CE, în principiu, instanțele naționale care sunt sesizate cu o acțiune au competența să aprecieze atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinenta întrebărilor pe care le adresează Curții. Aceasta poate

refuza totuși să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională în special dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului comunitar nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale și, prin urmare, nu răspunde unei necesități obiective pentru soluționarea litigiului respectiv (a se vedea în special Hotărârea din 15 iunie 1999, Tarantik, C-421/97, Rec., p. I-3633, punctul 33, precum și Hotărârea din 15 iunie 2006, Air Liquide Industries Belgium, C-393/04 și C-41/05, Rec., p. I-5293, punctul 24).

38 Desigur, este necesar să se sublinieze că un caracter generic al unei denumiri în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 2081/92 modificat nu poate exclude *a priori* eventualul caracter înșelător, în sensul articolului 2 din Directiva 2000/13, al etichetării produselor care poartă această denumire. Astfel cum subliniază avocatul general în cuprinsul punctelor 53 și 54 din concluzii, în anumite împrejurări, consumatorul ar putea fi efectiv indus în eroare prin indicarea unei denumiri generice pe eticheta unui produs, având în vedere caracteristicile intrinseci ale etichetării produsului respectiv. Astfel, faptul că utilizarea de către un producător a unei denumiri generice, prin definiție neprotejată, nu este contrară Regulamentului nr. 2081/92 modificat nu poate avea drept consecință garantarea în mod necesar a interesului consumatorilor, protejat de Directiva 2000/13.

39 Totuși, contrar susținerilor guvernului italian și ale Comisiei, valoarea juridică a denumirii, și în special eventualul caracter generic al acesteia, este unul dintre elementele care, fără să fie determinant în sine, poate fi luat în considerare în mod util în cadrul aprecierii caracterului înșelător al etichetării.

40 Astfel, pentru a stabili dacă o denumire are sau nu are caracter generic, Comisia trebuie să țină seama de un anumit număr de factori și în special, în temeiul articolului 3 din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, de „situația existentă în statul membru de unde provine numele și cea existentă în zonele de consum”. La rândul său, instanța de trimitere va trebui să țină seama de asemenea de acești factori pentru a determina dacă etichetarea produsului vizat este de natură a induce consumatorul în eroare, în sensul articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2000/13.

- 41 Rezultă că pentru instanța de trimitere este relevant să stabilească, în cadrul aprecierii pe care o va efectua cu privire la caracterul înșelător al etichetării produsului în cauză în acțiunea principală, dacă denumirea în cauză are sau nu are caracter generic.
- 42 Din considerațiile precedente rezultă că întrebarea adresată nu este în mod vădit lipsită de relevanță pentru soluționarea acțiunii principale și că, prin urmare, este admisibilă.

Cu privire la fond

- 43 Cu titlu introductiv, trebuie să se sublinieze că prima întrebare, astfel cum figurează în decizia de trimitere, face referire la o dublă împrejurare de fapt. Pe de o parte, denumirea „Salame Felino” ar fi făcut obiectul unei cereri de înregistrare ca DOP sau IGP în sensul Regulamentului nr. 2081/92 modificat și, pe de altă parte, transmiterea acestei cereri la Comisie ar fi fost ulterior respinsă sau cel puțin blocată de autoritățile italiene.
- 44 Din coroborarea dispozițiilor articolului 5 alineatele (4) și (5), ale articolului 6 alineatele (2)-(5) și ale articolului 3 alineatul (1) ultimul paragraf din Regulamentul nr. 2081/92 modificat rezultă că, în definitiv, numai Comisia este competentă să se pronunțe asupra cererilor de înregistrare care îi sunt înaintate de autoritățile naționale, fie prin acordarea protecției solicitate, fie, dimpotrivă, refuzând înregistrarea solicitată pentru motivul, dacă este cazul, al caracterului generic al denumirii în cauză. Prin urmare, împrejurarea că cererea de înregistrare a fost respinsă sau blocată de autoritățile naționale, precum și cauzele unei astfel de respingeri sau blocări nu pot nicidecum afecta răspunsul care va fi dat la întrebarea adresată.
- 45 Astfel, făcând referire la dispozițiile articolului 3 alineatul (1) și ale articolului 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă nu există eventual o prezumție de caracter generic al

denumirii chiar anterior deciziei Comisiei, odată formulată cererea de înregistrare, și aceasta cel puțin pe parcursul perioadei dintre data formulării și data eventualei transmiteri a cererii la Comisie de către autoritățile naționale.

46 În această privință, făcând referire la dispozițiile articolului 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, instanța de trimitere pare să ridice problema dacă interpretarea *a contrario* a acestei dispoziții nu conduce la o astfel de prezumție.

47 Trebuie să se constate că această situație nu se regăsește în prezenta cauză. Articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat prevede că denumirile (deja) protejate nu pot deveni generice. Din această dispoziție rezultă, desigur, *a contrario* că denumirile neprotejate încă, având în vedere că fac obiectul unei cereri de înregistrare, pot deveni generice în lipsa unor obstacole rezultate dintr-o protecție deja în vigoare.

48 Cu toate acestea, o astfel de interpretare *a contrario* nu permite să se deducă decât simpla posibilitate ca denumirea în cauză să devină generică. În schimb, această interpretare nu permite să se considere că denumirile neprotejate încă, pentru care s-a formulat o cerere de înregistrare, trebuie prezumate a fi generice.

49 Din considerațiile precedente rezultă că articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, coroborate, nu pot fi interpretate în sensul că o denumire care face obiectul unei cereri de înregistrare ar trebui considerată generică până la eventuala transmitere a cererii de înregistrare la Comisie.

- 50 Această concluzie se coroborează cu însuși conținutul noțiunii de caracter generic, astfel cum a fost detaliată de jurisprudența Curții. Astfel, dobândirea unui caracter generic de către denumirea unui produs este rezultatul unui proces obiectiv, la finalul căruia această denumire, deși include o referire la locul geografic în care produsul în cauză a fost inițial produs sau comercializat, a devenit denumirea comună a acestui produs (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 25 octombrie 2005, Germania și Danemarca/Comisia, C-465/02 și C-466/02, Rec., p. I-9115, punctele 75-100, precum și Hotărârea Curții din 26 februarie 2008, Comisia/Germania, C-132/05, Rep., p. I-957, punctul 53).
- 51 În aceste condiții, împrejurarea că denumirea în cauză în acțiunea principală face obiectul unei cereri de înregistrare trebuie să fie considerată în sine nerelevantă pentru rezultatul unui astfel de proces obiectiv de vulgarizare sau de decuplare între denumire și teritoriu.
- 52 În plus, trebuie să se sublinieze că instituirea unei prezumții de caracter generic rezultate din formularea unei cereri de înregistrare ar fi contrară obiectivelor urmărite de Regulamentul nr. 2081/92 modificat.
- 53 Astfel, sistemul de înregistrare a denumirilor ca DOP sau IGP instituit de Regulamentul nr. 2081/92 modificat îndeplinește atât cerința protecției consumatorului, astfel cum aceasta reiese din al patrulea considerent al Regulamentului nr. 2081/92 modificat, cât și necesitatea de a menține o concurență loială între producători, astfel cum aceasta reiese din al șaptelea considerent al acestui regulament. Or, recunoașterea caracterului generic al denumirii împiedică, prin definiție, acordarea unei astfel de protecții. Astfel, prezumarea ca fiind generică, datorită simplei introduceri a unei cereri de înregistrare, a unei denumiri care în final nu s-ar dovedi generică ar risca să compromită realizarea celor două obiective sus-menționate. Prin urmare, recunoașterea caracterului generic al unei denumiri nu poate fi considerată ca fiind un fapt cert pe parcursul perioadei care precedă decizia Comisiei prin care se pronunță cu privire la cererea de înregistrare.

54 Având în vedere considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care include referințe geografice și care a făcut obiectul unei cereri de înregistrare ca DOP sau IGP nu poate fi considerată generică până la eventuala transmitere a cererii de înregistrare la Comisie de către autoritățile naționale. Caracterul generic al unei denumiri în sensul Regulamentului nr. 2081/92 modificat nu se poate prezuma atât timp cât Comisia nu s-a pronunțat cu privire la cererea de înregistrare a denumirii, dacă este cazul, respingând-o pentru motivul specific că denumirea respectivă a devenit generică.

Cu privire la a doua întrebare

55 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, coroborate cu articolul 2 din Directiva 2000/13, trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care evocă un anumit loc, neînregistrată ca DOP sau IGP, poate fi utilizată în mod legal de către producătorii care au folosit această denumire cu bună-credință și în mod constant atât anterior, cât și ulterior intrării în vigoare a Regulamentului nr. 2081/92.

Cu privire la admisibilitatea întrebării

56 Guvernul italian și Associazione fra Produttori per la Tutela del „Salame Felino” susțin că cea de a doua întrebare este inadmisibilă. În special, guvernul italian invocă lipsa de relevanță a întrebării respective în raport cu obiectul acțiunii principale pentru motivul că nicio dispoziție comunitară sau națională referitoare la etichetarea produselor nu ține seama de buna-credință a operatorului economic care a introdus pe piață un produs etichetat în mod înșelător.

- 57 Se impune constatarea că un astfel de argument referitor la fondul întrebării adresate nu poate fi relevant pentru admisibilitatea acesteia.

Cu privire la fond

- 58 Cu titlu introductiv, trebuie amintit, astfel cum a făcut-o avocatul general la punctul 49 din concluzii, că, în pofida existenței unor diferențe între Directiva 2000/13 și Regulamentul nr. 2081/92 modificat, atât în ceea ce privește obiectivele acestora, cât și întinderea protecției pe care o conferă, într-o situație precum cea din acțiunea principală, indicarea denumirilor geografice pe eticheta produselor alimentare poate face parte simultan din domeniul de aplicare al ambelor instrumente juridice.
- 59 Cu toate acestea, în cadrul acțiunii principale, instanța de trimitere este chemată să se pronunțe numai cu privire la aspectul dacă, având în vedere articolul 2 din Decretul legislativ nr. 109/92, de transpunere a articolului 2 din Directiva 2000/13, este posibil ca GSI să fi indus consumatorul în eroare indicând pe eticheta produselor pe care le comercializează denumirea „Salame tipo Felino”. Așadar, instanța de trimitere ridică problema dacă împrejurarea că denumirea în cauză în acțiunea principală, neînregistrată ca DOP sau IGP, este utilizată de producători cu bună-credință și în mod constant de o perioadă îndelungată este relevantă pentru aprecierea caracterului înșelător al etichetării în discuție în acțiunea principală.
- 60 În această privință, trebuie amintit că, în principiu, nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la aspectul dacă etichetarea anumitor produse este de natură a induce în eroare cumpărătorul sau consumatorul sau să soluționeze problema caracterului eventual înșelător al unei denumiri de comercializare. Această sarcină revine instanței naționale (a se vedea în special Hotărârea din 16 iulie 1998, Gut Springenheide și Tusky, C-210/96, Rec., p. I-4657, punctul 30, precum și Hotărârea din 12 septembrie 2000, Geffroy, C-366/98, Rec., p. I-6579, punctele 18 și 19). Totuși, dacă este cazul, Curtea, pronunțându-se asupra trimiterii preliminare, poate oferi precizări destinate să orienteze instanța națională în decizia pe care o va adopta (Hotărârea Geffroy, citată anterior, punctul 20).

- 61 Din jurisprudența Curții rezultă că, în vederea aprecierii capacității de a induce în eroare a unei indicații care figurează pe o etichetă, instanța națională trebuie să se întemeieze în esență pe așteptarea prezumată, față de această indicație, a unui consumator mediu, normal informat și suficient de atent și de avizat cu privire la originea, la proveniența, la calitatea produsului alimentar, principalul fiind să nu inducă în eroare consumatorul și să nu îl determine să considere, în mod eronat, că produsul are o origine, o proveniență sau o calitate diferite de cele reale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 iulie 1995, *Mars*, C-470/93, Rec., p. I-1923, punctul 24, Hotărârea *Gut Springenheide și Tusky*, citată anterior, punctul 31, precum și Hotărârea din 13 ianuarie 2000, *Estée Lauder*, C-220/98, Rec., p. I-117, punctul 30).
- 62 Printre elementele de care trebuie să se țină seama pentru aprecierea caracterului eventual înșelător al etichetării în discuție în acțiunea principală, durata utilizării unei denumiri este un element obiectiv care ar putea modifica așteptările consumatorului rezonabil. În schimb, eventuala bună-credință a producătorului sau a distribuitorului cu amănuntul, care este un element subiectiv, nu poate afecta impresia obiectivă creată consumatorului de indicarea unei denumiri geografice pe o etichetă.
- 63 Având în vedere considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92 modificat, coroborate cu articolul 2 din Directiva 2000/13, trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care include referințe geografice, neînregistrată ca DOP sau IGP, poate fi utilizată în mod legal cu condiția ca etichetarea produsului denumit astfel să nu inducă în eroare consumatorul mediu, normal informat, suficient de atent și de avizat. Pentru aprecierea acestei condiții, instanțele naționale pot ține seama de durata utilizării denumirii. În schimb, eventuala bună-credință a producătorului sau a distribuitorului cu amănuntul nu este relevantă în această privință.

Cu privire la a treia întrebare

- 64 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere ridică, în esență, problema dacă, în temeiul Directivei 89/104, titularul unei mărci colective pentru un produs alimentar care include o referință geografică identică cu denumirea în discuție în acțiunea principală se poate opune utilizării denumirii respective.
- 65 Guvernul italian susține că a treia întrebare este inadmisibilă în măsura în care litigiul de pe rolul instanței naționale nu privește mărcile colective. Guvernul italian susține că Regione Emilia-Romagna, care a aplicat GSI sancțiunea în cauză în acțiunea principală, nu este în sine titulara niciunei mărci și de altfel nu pretinde că GSI ar fi adus atingere vreunei mărci colective. În plus, în ședință, guvernul italian a amintit că instanța de trimitere a ridicat numai problema dacă etichetarea „Salame tipo Felino”, astfel cum o practică GSI, este de natură a induce consumatorul în eroare în ceea ce privește originea reală a produsului în cauză. În pofida intervenției în proces a unei asociații de producători locali, titulară a unei mărci colective „Salame Felino”, argumentul eventualei atingeri aduse unei mărci colective nu ar fi fost invocat în cauza cu care a fost sesizată instanța de trimitere.
- 66 Trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante amintite la punctul 37 din prezenta hotărâre, Curtea nu are competența de a furniza un răspuns instanței care i-a adresat o trimitere preliminară în cadrul procedurii prevăzute de articolul 234 CE atunci când întrebările care îi sunt adresate nu au nicio legătură cu realitatea și cu obiectul acțiunii principale și, prin urmare, nu răspund unei necesități obiective pentru soluționarea acțiunii principale.
- 67 Or, este cert că instanța de trimitere este investită să se pronunțe în litigiul cu care este sesizată numai cu privire la aspectul dacă etichetarea salamurilor denumite „Salame tipo Felino” poate să inducă în eroare consumatorii și astfel să încalce dispozițiile naționale de transpunere a Directivei 2000/13.

68 Prin urmare, întrebarea dacă titularul unei mărci colective pentru un produs alimentar care include o referință geografică identică cu denumirea în discuție în acțiunea principală se poate opune utilizării denumirii respective este în mod vădit lipsită de relevanță pentru soluționarea acțiunii principale și, în consecință, trebuie declarată inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

69 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) **Articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul (CEE) nr. 2081/92 al Consiliului din 14 iulie 1992 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare, astfel cum a fost modificat de Regulamentul (CE) nr. 2796/2000 al Comisiei din 20 decembrie 2000, trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care include referințe geografice și care a făcut obiectul unei cereri de înregistrare ca denumire de origine protejată sau ca indicație geografică protejată în sensul Regulamentului nr. 2081/92, astfel cum a fost modificat de Regulamentul nr. 2796/2000, nu poate fi considerată generică până la eventuala transmitere a cererii de înregistrare la Comisia Comunităților Europene de către autoritățile naționale. Caracterul generic al unei denumiri în sensul Regulamentului nr. 2081/92, astfel cum a fost modificat de Regulamentul nr. 2796/2000, nu se poate prezuma atât timp cât Comisia nu s-a pronunțat cu privire la cererea de înregistrare a denumirii, dacă este cazul, respingând-o pentru motivul specific că denumirea respectivă a devenit generică.**

- 2) **Articolul 3 alineatul (1) și articolul 13 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2081/92, astfel cum a fost modificat de Regulamentul nr. 2796/2000, coroborate cu articolul 2 din Directiva 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 martie 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora, trebuie interpretate în sensul că denumirea unui produs alimentar care include referințe geografice, neînregistrată ca denumire de origine protejată sau ca indicație geografică protejată, poate fi utilizată în mod legal cu condiția ca etichetarea produsului denumit astfel să nu inducă în eroare consumatorul mediu, normal informat, suficient de atent și de avizat. Pentru aprecierea acestei condiții, instanțele naționale pot ține seama de durata utilizării denumirii. În schimb, eventuala bună-credință a producătorului sau a distribuitorului cu amănuntul nu este relevantă pentru aplicarea acestor dispoziții.**

Semnături